

MILJÖARKEOLOGISKA LABORORIET

RAPPORT nr. 2011-43

Miljöarkeologisk analys av prover från en
förundersökning längs nya E4 i Njurunda sn,
Sundsvalls kommun, Västernorrlands län.

Sofi Östman

INSTITUTIONEN FÖR IDÉ – OCH SAMHÄLLSSTUDIER

Miljöarkeologisk analys av prover från en förundersökning längs nya E4 i Njurunda sn, Sundsvalls kommun, Västernorrlands län.

Sofi Östman

Inledning

Analysen gäller sex jordprover tagna vid olika anläggningar som undersökts vid de arkeologiska förundersökningarna längs nya Europaväg 4 i Njurunda sn, Västernorrlands län. Ansvarig institution för förundersökning är Murberget, Länsmuseum Västernorrland. De utförda analyserna består av makrofossilanalys, vedartsanalys samt utplockning för daterbart material, C14. Arbetet är utfört av Sofi Östman och Roger Engelmark.

Provbehandling

Proverna var fuktiga vid ankomst och förvarades därmed i torkrum (+30°) tills de blev helt torra. Ca 10g subsamlades för framtida analyser. Frampreparerandet av material gjordes genom floterings med sållar på 2 mm och 0,5 mm. Det framtagna materialet torkades åter och sorterades under en stereolupp. Volymen på proverna mättes innan floterings samt efter torkning och sortering. Prov nr 6 torrsållades på grund av mängd träkol och volym. Mängden träkol uppskattades enligt en 3-gradig, relativ skala: xxx = mer än hälften av provet utgörs av träkol, x = enstaka eller inga träkol i provet.

Resultat

Vid analysen framkom ett förkolnat material i form av sädeskorn, en del målla samt en ängssyra, en våtarv och en smörblomma. Det oförkolnade materialet bestod till större delen av åkerogräs. Ogräsfröna är vanligt förekommande i samma miljö som sädeskornen, vilka är artbestämda till ett möjligt havre samt fyra obestämda cerealia och ett fragment. Den växt som har störst närvaro i materialet är mållan, vilken trivs utmärkt på ruderat- och kulturpåverkad mark. Mängden träkol var stor i alla prover. Vedartsanalysen resulterade i en dominerande förekomst av tall och gran i prov 1-3 med inslag av björk, al samt asp/sälg. Resterande prover, prov 4-6, hade en dominans av gran och björk med inslag av al. Vid sidan om det arkeobotaniska materialet framkom även bitar av ben, brända och obrända.

Sammanfattning och tolkningar

Förekomsten av cerealia i prov 1, 2 och 4 är direkt boplatsindikerande. Tillsammans med cerealien fanns även brända och obrända ben; en indikation på någon form av hushållsavfall, samt ett antal förkolnade åkerogräs som är vanligt förekommande tillsammans med bränd cerealier. Det oförkolade materialet är med stor sannolikhet recent, detta med tanke på den rika förekomsten av träkol samt att bevarelseförmågan för obränt material inte är optimal i denna typ av anläggning.

Målla trivs i kulturpåverkad mark och finns i de allra flesta miljöer som människan rör sig i, och har mycket möjligt växt på plats. Växten har inte bara ansetts som ett ogräs, dess frön har fungerat som ett substitut för mjöl vid nödår och dess blad är näringsrika och kan ätas som spenat (*Den virtuella floran*).

Referenser

Den virtuella floran - <http://linnaeus.nrm.se/flora/> (2011-10-11)

Tabell 1. Provinformation

Mal nr 11_0034	Anl. Nr	Provbeskrivning	Provvolum innan flot/sålln (L)	Provvolum efter flot/sålln (ml)
1	5	Härd, Raä 840, Njurunda sn	3	300
2	7	Härd, Raä 840, Njurunda sn	2,6	50
3	1	Schakt 5 stolphål i kohagen söder om Västbovägen	1	50
4	3	Schakt strax norr om moränhöjd i Västbo	1,6	50
5	1	Härd, Raä 838 (Västbo)	2	25
6	-	Härd med punktnummer från Kaptensdalen (2009)	0,75	15

Tabell 2. Provresultat

Mal nr 11_0034	Anl. Nr	Förkolnade växtrester	Övrigt	Träkol	Vedart	för C14
1	5	15 målla (Chenopodium album), 1 sädeskorn, sannolikt havre (cf Avena sativa), 1 våtarv (Stellaria media)		XXX	Tall, gran, björk, al (i fallande skala)	tall, 3 yttre årsringar, 70 mg
2	7	30 målla (Chenopodium album), 4 Cerealiefragment, 1 smörblomma (Ranunculus sp).	1 bränd benbit, 1 obränd benbit, obrända frön av målla, åkerspergel, starr och pilört.	XXX	Tall, gran (dominerande), asp/sälg	tall, ytterdel, 13 mg
3	1			XXX	Tall, gran	tall, gren 11 år, 50mg
4	3	1 sädeskorn (Cerealia indet.)	Obrända frön av åkerspergel och starr	XX	Gran, al	granbarr, 19mg
5	1	1 ängssyra (Rumex acetosa)	Obränt gräsfrö	XX	Gran (mest), björk, al	gran, 5 yttersta årsringarna, 49 mg
6	-		Provet torrsållades, ett obränt frö av målla	XXX	Gran, björk	tall, ca 4 årsringar, 15 mg

x=enstaka träkol

xxx=rikligt med träkol

